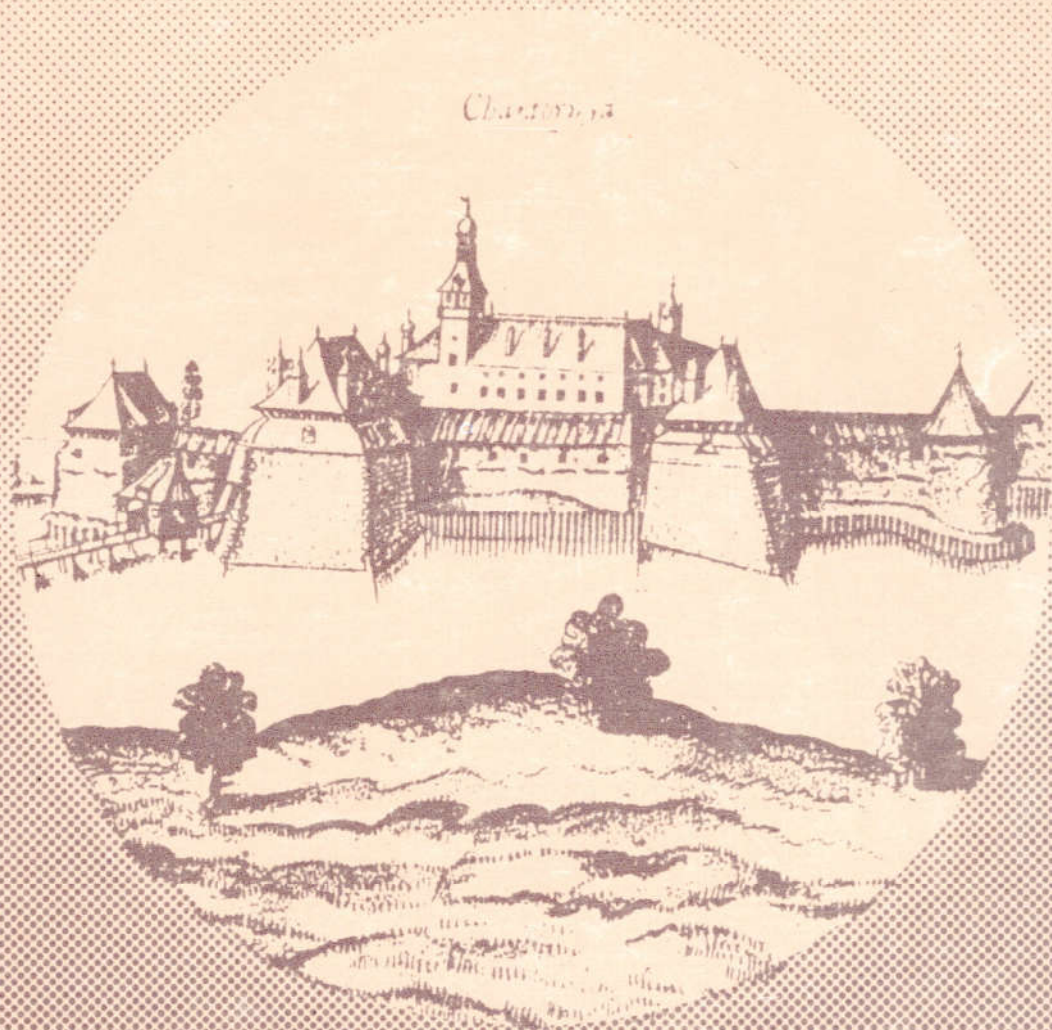

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

16

MUZEJSKI VJESNIK 16

KULTURNA POVIJEST

Lidija PLAVEC, Muzej Međimurja Čakovec

BIDERMAJER NAMJEŠTAJ NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA MMČ

Kao vrijeme trajanja stila bidermajer obično se uzima razdoblje od 1815. do 1848. godine, iako njegove elemente nalazimo i ranije, a isto tako u pojedinim sredinama on se primjenjuje i poslije zaključnog datuma. Bidermajer u užem smislu pokazuje svoje najčišće i najkarakterističnije oblike u vremenu od 1815. do 1830. godine. U provincijskim sredinama, kao što je naša, njegovo trajanje pomiče se i do početka 60-tih godina prošlog stoljeća.

mirnom i intimnom, kao i društvenom životu.

Kao i sam stambeni prostor, tako i namještaj toga doba karakteriziraju jednostavnost, praktičnost i udobnost. Svaki komad ima svoju namjenu i određeno mjesto ali, prema potrebi, može se razmještati po sobi. Za razliku od baroknog ambijenta gdje je namještaj bio isključivo poredan uza zid da ne bi narušavao apsolutnu simetriju koju je ukus

Sl. 1 Stolić za igranje šaha, dame i tiktracka (Foto: Ž. Hlebec)

Unutrašnji izgled stanova toga doba uvjetuje, između ostalog, skučen i nedovoljan prostor koji primorava građansko društvo da ga racionalno i funkcionalno koristi. Opisi stanova iz doba bidermajera dočaravaju nam njihov izgled i ugođaj: svijetli, prozračni prostori; jednobojni zidovi, najčešće bijeli ili tapecirani s ukrašenjem od pruga i vijenaca; zastori od prozirnog muselina uokviruju prozore; jednostavni parketi od svijetlih glatkih daščica uokvireni tamnim frizom; tepisi su rijetki, ponekad ih zamjenjuju komadi obojenog platna; ukrasi zidova ograničeni su na nekoliko pažljivo odabranih slika... Topla atmosfera zrači komforom, a svi predmeti služe

vremena tražio, bidermajerski mobilijar stvarno je mobilan jer između njega i zida nije postojala kompozicijska povezanost.

Karakteristike bidermajer namještaja su skladne proporcije, jednostavne linije, tektonski oblici koji prema sredini stoljeća poprimaju mekše zavojite obrise, najavljujući duh neorokoka.

Predne plohe namještaja često oživljava vertikalna stupa i polustupa izvedenih od crno obojenog drveta, ponekad sa pozlaćenim kapitelima koji nose naglašene profilirane vijence. Na ustakljenim dijelovima nerijetko se nalaze rešetke od različito komponiranih

Sl. 2 Stolić za igranje šaha, dame i tiktracka (Foto: Ž. Hlebec)

drvenih prečki. Rezbarija je svedena na malu mjeru, a pojačava se u kasnijem razdoblju. Ponekad se izvodi diskretan ukras paljenim crtežom.

Dekoratívni motiv bidermajera je cvijeće i to domaće vrste koje zamjenjuju klasičnu floru, zatim grifoni, delfini, labudovi i razni oblici lire kao nosivi elementi, a u petom deceniju prodiru i neogotičke forme.

Osim aplikacija čitavih ploha namještaja furnirom, primjenjuje se *intarzija* - ulaganje bordura od komada drveta bojom i strukturom različitih od podloge, čime se ostvaruju rafinirani koloristički odnosi. Intarzirani ukras bidermajera je skroman, javlja se u obliku palmeta, lisnatih vitica, lire, rozete, diskretnih floralnih i animalnih motiva. Na početku stila intarzija je izvedena u jasnim linijama, široka je i markantna, dok s vremenom postaje sve tanja i neupadljivija.

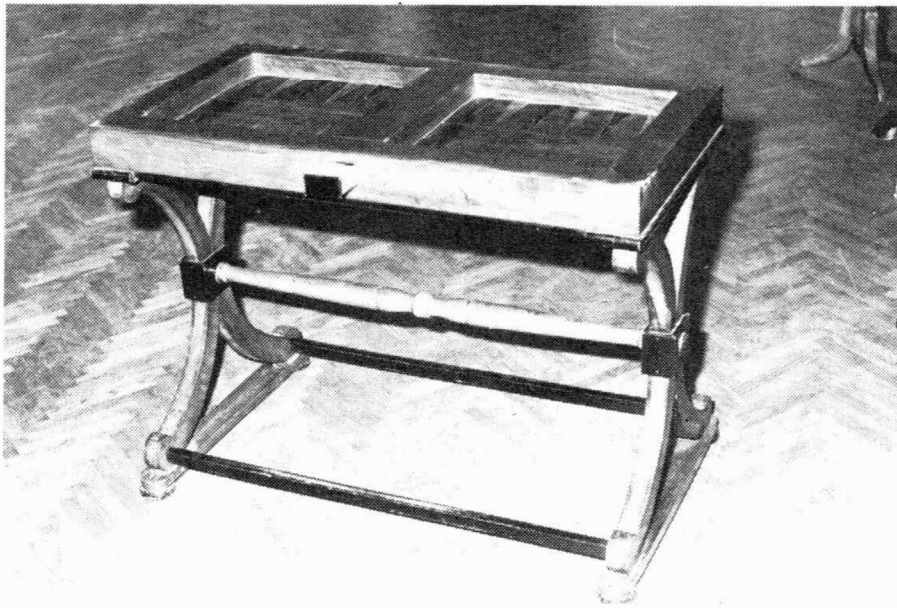
Presvlake za namještaj izrađivane su od vunenog, svilenog i končanog ripsa ili od katuna. Boje su pastelne, svijetle i žive, a prevladavaju ružičasta i ljubičasta, ukrašene prugama, cvjetićima, malim vijencima i girlandama.

TIPOVI BIDERMAJER NAMJEŠTAJA NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA MMČ

KOMODA - SEKRETER. Zbog skučenih stambenih prilika nastaju kombinacije namje-

štaja višestruke namjene u nizu novih praktičnih oblika. Tako donje ladice komode služe za spremanje rublja, a gornja se izvlačenjem i spuštanjem preklopa pretvara u pisaći stol. Kroz cijelo razdoblje izrađivane su u snažnim tektonskim oblicima, s karakterističnim detaljom stupića i polustupića na fasadi koji nose isturene ladice, s nenametljivim brončanim, često patiniranim okovima. Niz malih ladica i pretinaca u unutrašnjosti služi za odlaganje pisama, pisaćeg pribora, dnevnika, jer to je doba pisanja intimnih ispovijesti. (Komoda - sekreter, MMČ KH inv. br. 22).

ORMARI. Zbog štednje prostora ormari su postavljeni u uglove, što je sobi oduzimalo njen strogi kockasti oblik. Jednokrilni i dvokrilni, ukrašavani su crno obojenim stupićima i jako profiliranim završnim vijencima. Česti su ormari za knjige djelomično ostakljenih vratiju, sa rešetkama od različito komponiranih drvenih prečki što podsjeća na stil Sheraton. (Ormar za knjige, MMČ KH inv. br. 70). Naročito je omiljen zastakljeni ormar - VITRINA, u kojoj se s ponosom izlažu čaše, posuđe, predmeti od porculana i srebra. (Vitrina, MMČ KH inv. br. 24). Bidermajer je dodao inventaru klasicizma razno sitnije pokućstvo dnevne upotrebe koje nalazimo u mnogo varijanata i oblika. tako mali noćni ormarčić u spavaćij sobi, kada se otvori postaje - toalet. (Noćni ormarčić, MMČ KH inv. br. 197).

Sl. 3 Stolić za igranje šaha, dame i tiktracka (Foto: Ž. Hlebec)

STOLOVI. Bidermajerski stol postaje centar okupljanja ukućana iako se ne postavlja točno u sredinu sobe, već se u blagoj kosini pruža prema jednom njenom kutu. Služi za jelo, a isto tako i za ugodno sjedenje, konverzaciju sa porodicom i prijateljima, čitanje, vezenje. Stolovi su najčešće okrugli ili ovalni, sa pločom koju nosi središnji nosač u obliku balustra, kolumne, stupova ili se nosači nalaze bočno u parovima, međusobno spojenih prečki. Čest primjer stola s bočnim nosačima ponavlja se u tipu stolića s nosačima u obliku lire. Raznovrsne oblike imaju stolići za šivanje, kartanje, posluživanje, koji su karakteristični detalji bidermajerskog interieura. (Stolić za igranje šaha, dame i trik - tracka; MMČ KH inv. br. 20; sl. 1, 2 i 3).

NAMJEŠTAJ ZA SJEDENJE. Kutak u kome se sjedi zauzima najviše prostora u dnevnoj sobi, koja je ponekad spojena s blagovaonom. Stolice i velike sofe svojom udobnošću kao da pozivaju da se u njima provedu duge večeri. Noge STOLICA često imaju blago izvijenu liniju s jedva naglašenim suženjem u donjem dijelu. Najveću raznolikost pokazuju njihovinasloni koji se ne izrađuju u istim oblicima, već samo u sličnim. Najčešće su varijacije palmeta, lepeza ili nasloni raznih motiva koji tvore umetnute prečke. Primjerak mađarskog bidermajera s karakterističnim linijama i oblicima nogu, sjedala i naslona je

stolica MMČ KH inv. br. 39. (Stolice, MMČ KH inv. br. 55 i 18). SOFA zauzima značajno mjesto u uobičajenim salonskim garniturama. Izrađivane su u više varijanata, sa višim i nižim naslonima, na sve tri strane jednakim ili nižim na bočnim stranama. Domaći stolari, drugačijom interpretacijom svojih uzora, ponekad donekle nespretno izražavaju težnju za monumentalnošću. (Sofa, MMČ KH inv. br. 15; Klupa, MMČ KH inv. br. 12).

LITERATURA.

- G. HIMMELHEBER: Epoha bidermajera, Stilovi, namještaj, dekor - od Louisa XVI. do danas, Larousse, Beograd, 1972.
- G. HIMMELHEBER: Biedermeier Furniture, Faber and Faber, London, 1974.
- G. KAESZ: Ismerjök meg a butor stilusokat, Gondolat Kiado, Budapest, 1972.
- S. STANČIĆ: Namještaj klasicizma - izbor iz fundusa, MUO, Zagreb, 1977.

SADRŽAJ

MUZEOLŠKA PROBLEMATIKA

Zvonko HITREC DIDAKTIČKO - METODIČKO OSMIŠLJAVANJE MUZEJSKE PREZENTACIJE	3
Anita ŠESTANJ - PERIĆ UPORABA RADNIH LISTIĆA UZ IZLOŽBE U VARAŽDINSKOME MUZEJU	5
Marina ŠIMEK MALA MUZEJSKA UČIONICA	6

ARHEOLOGIJA

Marijan BILIĆ ZBIRKA GRČKOG NOVCA IZ GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	11
Ana BOBOVEC GRAD MOSLAVINA U SVJETLU DOSADAŠNJIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA	17
Tatjana LOLIĆ, Amelio VEKIĆ, Slobodan OLIĆ IZVJEŠTAJ O ARHEOLOŠKIM ISKOPAVANJIMA U ČAKOVCU PROVEDENIM 1992. GOD. NA LOKALITETU STARI GRAD	21
Zorko MARKOVIĆ OSVRT NA NEKOLIKO NOVIH PRILOGA POZNAVANJU HRVATSKOG SREDNJOVJEKOVLJA (1990-1992. god)	24
Zorko MARKOVIĆ NEKOLIKO ZANIMLJIVIH ARHEOLOŠKIH NALAZA IZ KOPRIVNIČKE PODRAVINE	26
Marina ŠIMEK KASNOSREDNJEVJEKOVNI NALAZ IZ LUDBREGA	30
Vjekoslav ŠTRK ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA POVIJESNE URBANE CJELINE ČAZME U 1992. GODINI	35
Josip VIDOVIĆ NASTAVAK SUSTAVNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA U ŠENKOVCU	41

ETNOLOGIJA

Marija BORKO NEKOLIKO MEDIMURSKIH DJEČJIH IGARA	44
Melita ĐANIĆ OSNOVANA " DRUŽINA " ČUVARI TRADICIJA HRVATSKIH OBITELJSKIH ZADRUGA	45
Slavica MOSLAVAC GLAZBENA FOLKLORNA BAŠTINA MOSLAVINE	46
Slavica MOSLAVAC USKRSNI OBIČAJI ČEHA I SLOVAKA U MEDURIČU	50

KULTURNA POVIJEST

Zdenko BALOG SJEVERNI PORTAL TRAKOŠĆANSKE CRKVE	53
Dražen KOVAČEVIĆ FRANJEVAČKI SAMOSTAN U PODGRADU	56
Lidija PLAVEC BIDERMAJER NAMJEŠTAJ NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA MMČ	58
Mladen MEDAR PRILOG POZNAVANJU GRADEVNE DJELATNOSTI U BJELOVARU	61
Magdalena LONČARIĆ O JEDNOM ŠALJIVOM GLASILU U FUNDUSU POVIJESNOG ODJELA GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	63

POVIJEST

Božidar GERIĆ 1. IZVORI ZA POVIJEST BJELOVARA I BJELOVARSKOG KRAJA	66
Stjepan HAJDUK OTKRIĆE PRVE POGODBE O BARBIRENJU	71

Zoran HOMEN PRAVILNIK ZA BLUDILIŠTA U GRADU KRIŽEVCU IZ 1913. GODINE	73
Franjo HORVATIĆ GRBOVNIK ŽITELJA GRADA KOPRIVNICE	75
Goran JAKOVLJEVIĆ POLAGANJE UČITELJSKE PRISEGE U BJELOVARSKOJ GIMNAZIJI POČETKOM STOLJEĆA	77
Vladimir KALŠAN PRILOG ZA POVIJEST VINOGRADARSTVA U MEDIMURJU	79
Marjan KATUŠIĆ NARODNI POKRET 1903. GODINE U ZAPREŠIĆU (uz 90. obljetnicu)	81
Magdalena LONČARIĆ ZASTAVE ŽUPANIJE VARAŽDINSKE U GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	84
Slavica MOSLAVAC ET KOTTYNA DENIQUE INSIGNE SUUM PROFECIT (I Kutina je naposljetku dobila svoj počasni znak)	87
Ljerka PERČI DOZVOLA ZA FOTOGRAFIRANJE IZ 1914. GODINE	88
Hrvoje PETRIĆ DELEKOVEC U SREDNJEM VIJEKU	90
Antun STIŠČAK TATARI SU PUSTOŠILI HRVATSKOM PRIJE 750. GODINA	93
Mladen NADU NASELJA I SELA SESVETSKOG PRIGORJA U SREDNJEM VIJEKU (II) (13 — 16. stoljeće)	95

PRIKAZI I ČLANCI

Ljerka ALBUS PRVI SEMINAR DRUŠTVA FOLKLORISTA	102
Antica BREGOVIĆ Prirodoslovna mapa "IZ ALBUMA FRANJE PL. KOŠĆECA "	103
Melita ĐANIĆ OBILJEŽAVANJE 740 - OBLJETNICE SLOBODNOG I KRALJEVSKOG GRADA KRIŽEVCI KROZ PROGRAM GRADSKOG MUZEJA I LIKOVNE GALERIJE	105
Miroslav KLEMM IZLOŽBA CRKvene UMJETNOSTI I BAŠTINE NOVOMAROFSKOGA KRAJA	109
Nada MATIJAŠKO UZ DESETU GODIŠNJICU PODRAVKINOG MUZEJA PREHRANE	110
Martin MATIŠIN GODIŠNJAK ZAVIČAJNOG MUZEJA VIRJE	112
Mladen MEDAR ECOVAST O OČUVANJU ARHITEKTONSKOG NASLJEDA	113
Ljerka PERČI POSJETITELJ IZ ARGENTINE	115
Smiljana PETR-MARČEC IZLOŽBA "ZRINSKI U MEDIMURJU"	116
Hrvoje PETRIĆ "PODRAVSKI ZBORNIK" 1992.	116
Anita ŠESTANJ-PERIĆ PRIZNANJE UHTA-e GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	117
Josip ŠTIMAC MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA U NOVOM USTROJSTVU	118
Gordana KOVAČIĆ IN MEMORIAM IVANU GENERALIĆU	119

DJELATNOST MUZEJA I MUZEALACA

IZLOŽBE (1992)	121
AKCIJE (1992)	124
IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA (1992)	127
PUBLICISTIČKA DJELATNOST MUZEALACA (1992)	129

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Sveti Ivan Zelina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor, Virje.

Broj 16 / 1993.

Godina XVI

Uređivački odbor:

Antica Bregović (GMV), Erika Nađ—Jerković (MMČ), Vladimir Kalšan (MMČ), Lidija Plavec (MMČ), Smiljana Petr—Marčec (MMČ), Josip Vidović (MMČ)

Tehnička redakcija u Muzeju Međimurja Čakovec:
Vladimir Kalšan, Erika Nađ-Jerković, Josip Vidović

Nakladnik:

Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske

Za nakladnika:

Zoran Homen

Grafička priprema:

»DTP STUDIO« KRIŽEVCI

Nikola Žulj

Tisak:

»GRATA« Bjelovar

Naklada: 650 primjeraka

ISSN 0350 - 9370

»Muzejski vjesnik« izlazi jedamput godišnje.

Rukopisi se ne honoriraju i ne vraćaju.

Za sadržaj i lekturu tekstova odgovorni su autori.

»Muzejski vjesnik« solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske